ALGORITMICĂ. Seminar 2: Descrierea în pseudocod a algoritmilor. Operaţii cu mulţimi şi polinoame. Verificarea corectitudinii algoritmilor.

Problema 1 (S+L) Fie $A = \{a_1, \ldots, a_m\}$ şi $B = \{b_1, \ldots, b_n\}$ două mulţimi cu elemente întregi. Descrieţi algoritmi pentru:

(a) Verificarea apartenenţei unui element la o mulţime.

(b) Calculul reuniunii a două mulţimi ($R = A \cup B$ este mulţimea elementelor prezente în cel puţin una dintre cele două mulţimi).

(c) Calculul intersecţiei a două mulţimi ($C = A \cap B$ este mulţimea elementelor comune lui A şi B).

Rezolvare. Mulţimile pot fi reprezentate fie prin tabloul elementelor lor distincte fie printr-un tablou cu indicatori de prezenţă (în cazul în care setul valorilor ce pot fi luate de elementele mulţimii este finit). În primul caz mulţimea A va fi reprezentată printr-un tablou $a[1..n]$ iar mulţimea B printr-un tablou $b[1..m]$. Elementele tablourilor sunt în corespondenţă cu elementele mulţimii ($a[i] = a_i$, $i = \overline{1, n}$). În al doilea caz fiecare mulţime va fi reprezentată printr-un tablou cu k elemente (k este numărul valorilor posibile pe care le pot lua elementele mulţimii). Presupunând că $S = \{s_1, \ldots, s_k\}$ este această mulţime de valori, elementul de pe poziţia i din tabloul $a[1..n]$ este 1 dacă valoarea s_i face parte din mulţime şi este 0 în caz contrar.

(a) În cazul în care mulţimea este reprezentată prin tabloul valorilor, verificarea apartenenţei este echivalentă cu problema căutării unei valori într-un tablou.

```
apartenenta(integer a[1..n], e)
integer i
boolean gasit
gasit ← False
i ← 1
while i ≤ n AND gasit = False do
    if a[i] = e then gasit = True
        else i ← i + 1
    endif
endwhile
return gasit
```

Dacă mulţimea este reprezentată prin tablou cu indicatori de prezenţă atunci verificarea apartenenţei lui e la mulţimea reprezentată prin $a[1..k]$ constă doar în a verifica că $a[e]$ este 1.

(b) In prima variantă de reprezentare se iniţializează tabloul ce va conţine reuniunea cu una dintre mulţimi, după care se vor adăuga elementele din a doua mulţime ce nu fac parte din prima.

```
reuniune (integer a[1..n], b[1..m])
integer i, r[1..k], k for i = 1, n do
    r[i] ← a[i]
endfor
k ← n
for i = 1, m do
    if apartine(a[1..n], b[i]) = False then
        k ← k + 1
        r[k] ← b[i]
    endif
endfor
return r[1..k]
```

În cazul în care mulţimile sunt reprezentate prin tablouri cu indicatori de prezenţă, pentru construirea tabloului $r[1..k]$ corespunzător reuniunii este suficient ca acesta să se iniţializeze cu 0 şi să se plaseze 1 pe toate poziţiile i pentru care fie $a[i] = 1$ fie $b[i] = 1$.

(c) In prima variantă de reprezentare se iniţializează tabloul cu mulţimea vidă (numărul de elemente este 0), se parcurge una dintre mulţimi şi se analizează fiecare element dacă aparţine sau nu celeilalte mulţimi (în caz afirmativ elementul se adaugă la mulţimea intersecţie, altfel se ignoră).

```
intersectie (integer a[1..n], b[1..m])
integer i, c[1..k], k k ← 0
for i = 1, m do
    if apartine(a[1..n], b[i]) = True then
        k ← k + 1
        r[k] ← b[i]
    endif
endfor
return r[1..k]
```

În cazul în care mulţimile sunt reprezentate prin tablouri cu indicatori de prezenţă, pentru construirea tabloului $r[1..k]$ corespunzător intersecţiei este suficient ca acesta să se iniţializeze cu 0 şi să se plaseze 1 pe toate poziţiile i pentru care atât $a[i] = 1$ cât şi $b[i] = 1$.

Problema 2 (S+L) Fie $A = a_nX^n + a_{n-1}X^{n-1} + \ldots + a_1X + a_0$ şi $B = b_mX^m + b_{m-1}X^{m-1} + \ldots + b_1X + b_0$ două polinoame cu coeficienţi reali. Descrieţi algoritmi pentru:

(a) Calculul valorii polinomului A pentru argumentul x.

(b) Determinarea polinomului sumă ($S = A + B$).

(c) Determinarea polinomului produs ($P = A * B$).

Rezolvare. Există mai multe modalităţi de reprezentare a polinoamelor, fiecare prezentând avantaje pentru anumite clase de polinoame sau pentru anumite tipuri de prelucrări. Două dintre cele mai frecvent folosite reprezentări sunt:

(i) *Tabloul coeficienţilor.* Pentru reprezentarea unui polinom $A = a_nX^n + a_{n-1}X^{n-1} + \ldots + a_1X + a_0$ se foloseşte un tablou $a[0..n]$ unde în $a[i]$ se stochează valoarea coeficientului a_i. Numărul de elemente ale tabloului este determinat de gradul polinomului şi nu depinde de numărul de termeni nenuli din polinom. De exemplu, polinomul $X^4 - 2X^2 + 5$ se reprezintă prin tabloul $(5, 0, -2, 0, 1)$ iar polinomul $X^{10} - 2$ se reprezintă prin $(-2, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 1)$.

(ii) *Tabloul (lista) termenilor.* Fiecare element al tabloului conţine informaţiile corespunzătoare unui termen nenul al polinomului: coeficientul şi gradul. Fiecare element al tabloului este astfel o pereche (coeficient,grad) sau se utilizează două tablouri: unul pentru coeficienţi şi unul pentru grade. Numărul de elemente ale tabloului (tablourilor) coincide cu numărul de termeni ai polinomului. Nu este necesar ca termenii să fie reprezentaţi în ordinea descrescătoare (sau crescătoare) a gradelor. De exemplu, polinomul $X^4 - 2X^2 + 5$ se reprezintă prin tabloul $((1, 4), (-2, 1), (5, 0))$ iar polinomul $X^{10} - 2$ se reprezintă prin $((1, 10), (-2, 0))$. Reprezentarea este avantajoasă în cazul în care polinomul are grad mare dar puţini termeni nenuli.

Considerăm, în continuare, că se optează pentru reprezentarea prin tabloul coeficienţilor.

(a) Cea mai simplă şi eficientă metodă de evaluare a unui polinom reprezentat prin tabloul coeficienţilor este cea inspirată de schema lui Horner. Rescriem polinomul A după cum urmează:

$$A = a_nX^n + a_{n-1}X^{n-1} + \ldots + a_1X + a_0 = (\ldots((a_nX + a_{n-1})X + a_{n-2})X \ldots + a_1)X + a_0$$

Aceasta sugerează că pentru a evalua polinomul pentru un argument x este suficient să iniţializăm variabila care va conţine rezultatul cu a_n şi pentru fiecare $i = \overline{n-1, 0, -1}$ să înmulţim valoarea curentă cu x şi să adunăm a_i.

```
evaluare_polinom(real a[0..n], x)
integer i
real v
v ← a[n]
for i ← n − 1, 0, −1 do
    v ← v ∗ x + a[i]
endfor
return v
```

(b) Polinomul rezultat va avea gradul $p = \max\{m, n\}$ iar coeficienţii vor fi:

$$s_i = \begin{cases} a_i + b_i & 0 \leq i \leq \min\{m, n\} \\ b_i & n + 1 \leq i \leq m(\text{ dacă } m > n) \\ a_i & m + 1 \leq i \leq n(\text{ dacă } n > m) \end{cases}$$

Algoritmul poate fi descris prin:

```
suma_polinoame(integer a[0..n],b[0..m])
integer i,max,min
real s[0..max]
max ←maxim(n, m)
min ←minim(n, m)
for i ← 0, min do
    s[i] ← a[i] + b[i]
endfor
if n > m then
    for i ← min + 1, n do
        s[i] ← a[i]
    endfor
endif
if m > n then
    for i ← min + 1, m do
        s[i] ← b[i]
    endfor
endif
return s[0..max]
```

(Sub)Algoritmii maxim şi minim returnează maximul respectiv minimul a două valori primite ca parametri.

c) Polinomul produs va avea gradul $q = m + n$ iar coeficienţii vor fi:

$$p_k = \sum_{i=\overline{0,n}, j=\overline{0,m}, i+j=k} a_i b_j$$

Pentru a determina coeficienţii produsului se iniţializează cu 0 tabloul $p[0..q]$ după care printr-un ciclu dublu se calculează toate produsele $a_i b_j$ (pentru $i = \overline{0, n}$ şi $j = \overline{0, m}$) iar rezultatul se adună la elementul $p[i + j]$.

Algoritmul poate fi descris prin:

```
produs_polinoame(integer a[0..n],b[0..m])
integer i,j,q
real p[0..q]
q ← n + m
for i ← 0, q do
    p[i] ← 0
endfor
for i ← 0, n do
    for j ← 0, m do
        p[i + j] ← p[i + j] + a[i] * b[j]
    endfor
endfor
return p[0..q]
```

Problema 3 (S) Să se demonstreze că secvenţa următoare asigură interschimbarea valorilor variabilelor x şi y.

```
1: x ← x + y
2: y ← x − y
3: x ← x − y
```

Indicaţie. Se foloseşte regula structurii secvenţiale.

Problema 4 (S) Să se descrie un algoritm pentru calculul factorialului unui număr natural şi să se verifice corectitudinea lui.

Rezolvare. Pentru un număr natural n, valoarea factorialului $n! = 1 \cdot 2 \cdots n$ poate fi calculată prin oricare dintre variantele descrise în continuare (algoritmii `factorial1` şi `factorial2`).

```
factorial1(integer n)
1: f ← 1
2: i ← 1
3: while i < n do
4:     i ← i + 1
5:     f ← f * i
6: end while
7: return f
```

```
factorial2(integer n)
1: f ← 1
2: i ← 1
3: while i ≤ n do
4:     f ← f * i
5:     i ← i + 1
6: end while
7: return f
```

Precondiţia problemei este $P = \{n \in \mathbb{N}\}$, iar postcondiţia este $Q = \{f = \prod_{i=1}^{n} i\}$.

După execuţia primelor două instrucţiuni, starea algoritmului este $\{f = 1, i = 1\}$ ceea ce implică $\{f = \prod_{j=1}^{i} j\}$. În continuare analizăm algoritmul `factorial1`. Demonstrăm că proprietatea $f = \prod_{j=1}^{i} j$ este invariantă în raport cu ciclul **while**. Proprietatea este evident satisfăcută la intrarea în ciclu. Arătăm că este adevărată şi după execuţia corpului ciclului. După execuţia liniei 4 (incrementarea lui i) proprietatea poate fi scrisă $f = \prod_{j=1}^{i-1} j$ (pentru că f conţine produsul numerelor până la valoarea variabilei i de dinainte de incrementare). Prin execuţia liniei 5, f se înmulţeşte cu valoarea variabilei i, devenind din nou $f = \prod_{j=1}^{i} j$, prin urmare este invariantă în raport cu ciclul. Rămâne să demonstrăm că la sfârşitul ciclului această proprietate implică postcondiţia. Într-adevăr, la ieşirea din ciclu variabila i are valoarea n, iar proprietatea devine $f = \prod_{j=1}^{n} j$, adică postcondiţia. Prin urmare algoritmul de mai sus este unul parţial corect.

Rămâne de demonstrat finitudinea. În acest scop este suficient să găsim o funcţie de terminare $t : \mathbb{N} \to \mathbb{N}$ (în raport cu contorul implicit, p, al ciclului) care este strict descrescătoare şi care este nulă când condiţia de continuare este falsă. O astfel de funcţie este $t(p) = n - i_p$ unde i_p este valoarea variabilei i corespunzătoare celei de a p-a execuţii a ciclului.

În cazul algoritmului `factorial2` se poate demonstra similar corectitudinea folosind ca invariant $f = \prod_{j=1}^{i-1} j$ iar ca funcţie de terminare $t(p) = (n+1) - i_p$.

Problema 5 (S) Scrieţi un algoritm pentru calculul puterii întregi a unei valori reale nenule (a^p cu $a \in \mathbb{R}^*$ şi $p \in \mathbb{Z}$)şi demonstraţi corectitudinea algoritmului.

Indicaţie. Se calculează $a^{|p|} = \prod_{i=1}^{|p|} a$ şi se analizeaza semnul lui p pentru a decide dacă se returnează $a^{|p|}$ sau $1/a^{|p|}$. Pentru demonstrarea corectitudinii se poate folosi ideea de la algoritmul de calcul al factorialului.

Problema 6 (S) Să se analizeze corectitudinea algoritmilor `conversie_10_q` şi `conversie_q_10` care realizează conversia unui număr din baza 10 în baza q ($q \geq 2$) respectiv din baza q în baza 10.

`conversie_10_q`(**integer** n, q)	`conversie_q_10`(**integer** $c[0..k], q$)
integer $c[0..k], k, m$	**integer** i, n
1: $m \leftarrow n$	1: $i \leftarrow k$
2: $k \leftarrow 0$	2: $n \leftarrow c[i]$
3: $c[k] \leftarrow m$ MOD q	3: **while** $i > 0$ **do**
4: $m \leftarrow m$ DIV q	4: $\quad i \leftarrow i - 1$
5: **while** $m > 0$ **do**	5: $\quad n \leftarrow n * q + c[i]$
6: $\quad k \leftarrow k + 1$	6: **end while**
7: $\quad c[k] \leftarrow m$MODq	7: **return** n
8: $\quad m \leftarrow m$DIVq	
9: **end while**	
10: **return** $c[0..k]$	

Rezolvare. In cazul primului algoritm, k reprezintă numărul de cifre în reprezentarea în baza q a numărului n iar tabloul $c[0..k]$ conţine cifrele reprezentării începând cu cea mai puţin semnificativă. Cu aceste notaţii, precondiţiile sunt $P = \{n \in \mathbb{N}, q \in \mathbb{N}, q \geq 2\}$, iar postcondiţia este $n = c[k]q^k + c[k-1]q^{k-1} + \ldots + c[1]q + c[0]$.

După execuţia primelor patru instrucţiuni, starea algoritmului este $\{n = m \cdot q + c[k], k = 0\}$ adică $\{n = m \cdot q^{k+1} + c[k] \cdot q^k\}$. Intuim că proprietatea invariantă este: $n = m \cdot q^{k+1} + \sum_{i=0}^{k} c[i] \cdot q^i$. Se observă imediat că pentru $k = 0$ este echivalentă cu starea algoritmului la intrarea în ciclul **while**.

După execuţia liniei 6 proprietatea devine $n = m \cdot q^k + \sum_{i=0}^{k-1} c[i] \cdot q^i$.

După execuţia liniilor 7 şi 8 vechea valoare a lui m (m_p) poate fi exprimată prin noua valoare a lui m (m_{p+1}) astfel: $m_p = m_{p+1} \cdot q + c[k]$ motiv pentru care proprietatea analizată devine iar $n = m \cdot q^{k+1} + \sum_{i=0}^{k} c[i] \cdot q^i$. Rămâne să arătăm că la finele ciclului **while** această proprietate implică postcondiţia. Intr-adevăr, la ieşirea din **while**, valoarea lui m este 0 deci proprietatea devine: $n = \sum_{i=0}^{k} c[i] \cdot q^i$ adică tocmai postcondiţia.

In ceea ce priveşte finitudinea, se observă uşor că funcţia $t(p) = m_p$ (m_p este valoarea variabilei m la a p-a execuţie a ciclului) satisface proprietăţile unei funcţii de terminare.

Algoritmul `conversie_q_10` se bazează pe faptul că determinarea valorii în baza 10 corespunzătoare reprezentării în baza q, $c[0..k]$, este echivalentă cu calculul sumei $\sum_{i=0}^{k} c[i]q^i$. Precondiţia se rezumă la $P = \{k > 0\}$ iar postcondiţia este $Q = \{n = \sum_{i=0}^{k} c[i]q^i\}$. După execuţia primelor două linii, starea algoritmului este $n = c[k] = c[k] \cdot q^{k-i} = \sum_{j=i}^{k} c[j]q^{j-i}$. Intuim că $n = \sum_{j=i}^{k} c[j]q^{j-i}$ este proprietate invariantă. Intrucât la intrarea în ciclu este adevărată rămâne să arătăm că rămâne adevărată după execuţia corpului ciclului şi că la final implică postcondiţia.

După execuţia liniei 4 proprietatea devine (în raport cu noua valoare a variabilei i): $n = \sum_{j=i+1}^{k} c[j]q^{j-i-1}$. Prin execuţia liniei 5 valoarea variabilei n se modifică astfel că devine din nou adevărată relaţia $n = \sum_{j=i}^{k} c[j]q^{j-i}$. La ieşirea din ciclu variabila i are valoarea 0, astfel că se obţine $n = \sum_{j=0}^{k} c[j]q^j$ adică postcondiţia. Finitudinea rezultă imediat remarcând faptul că $t(p) = i_p$ are proprietăţile unei funcţii de terminare.

Problema 7 (S) Demonstraţi punând în evidenţă un invariant şi o funcţie de terminare că după execuţia algoritmului de mai jos variabila n va conţine valoarea în baza 10 corespunzătoare şirului binar $b[0..k]$ ($b[i] \in \{0, 1\}$, $i = \overline{0, k}$).

```
alg(integer b[0..k])
integer n, i
1: i ← 0
2: n ← 0
3: while i ≤ k do
4:     n ← n * 2 + b[k − i]
5:     i ← i + 1
6: end while
7: return n
```

Indicaţie. Se arată că $n = \sum_{j=0}^{i-1} b[k-j]2^{i-j-1}$ este proprietate invariantă iar $t(p) = (k+1) - i_p$ este funcţie de terminare.

Problema 8 (S) Să se demonstreze corectitudinea algoritmului de determinare a valorii obţinute prin inversarea ordinii cifrelor unui număr natural. Considerând că $n = c_k c_{k-1} \ldots c_1 c_0$ este numărul iniţial, valoarea căutată este $m = c_0 c_1 \ldots c_k$. Prin urmare precondiţia este: $n = \sum_{i=0} c_i 10^i$ iar postcondiţia este $m = \sum_{i=0} c_i 10^{k-i}$. Metoda de calcul a lui m este descrisă în algoritmul `inversare` descris în continuare.

```
inversare(integer n)
integer m, p
1: m ← 0
2: p ← 0
3: while n > 0 do
4:     p ← p + 1
5:     m ← m * 10 + n MOD 10
6:     n ← n DIV 10
7: end while
8: return n
```

Rezolvare. Utilizarea variabilei p nu este necesară pentru descrierea algoritmului însă introducerea ei uşurează demonstrarea corectitudinii. Să considerăm relaţiile: $\{n = \sum_{i=p}^{k} c[i]10^{i-p},\ m = \sum_{i=0}^{p-1} c[i]10^{p-1-i}\}$. Se observă că precondiţia implică prima relaţie (pentru $p = 0$) iar a doua este evident adevărată pentru $m = 0$ şi $p = 0$ (m este descrisă în acest caz ca o sumă vidă). După execuţia liniei 4 relaţiile devin: $\{n = \sum_{i=p-1}^{k} c[i]10^{i-p+1},\ m = \sum_{i=0}^{p-2} c[i]10^{p-2-i}\}$.
După execuţia liniei 5, a doua relaţie devine $m = \sum_{i=0}^{p-2} c[i]10^{p-1-i} + c[p-1] = \sum_{i=0}^{p-1} c[i]10^{p-1-i}\}$. După execuţia liniei 6 obţinem că $n = \sum_{i=p}^{k} c[i]10^{i-p}$. Când n este 0 înseamnă că $p = k+1$ astfel că $m = \sum_{i=0}^{p-1} c[i]10^{p-1-i}$ implică postcondiţia.
Finitudinea este asigurată de faptul că oricare dintre funcţiile $t(p) = n_p$ sau $t(p) = k + 1 - p$ satisface proprietăţile unei funcţii de terminare.

Problema 9 (S) Să se demonstreze că algoritmul `produs` calculează corect produsul a două numere naturale nenule.

```
produs(integer a,b)
integer s
1: x ← a
2: y ← b
3: p ← 0
4: s ← 0
5: while x > 0 do
6:    p ← p + 1
7:    if x MOD 2=1 then
8:       s ← s + y
9:    end if
10:   x ← x DIV 2
11:   y ← 2 * y
12: end while
13: return s
```

Indicaţie. Se observă că algoritmul corespunde metodei de înmulţire descrisă "à la russe". Pornim de la ipoteza că valoarea a poate fi reprezentată în baza 2 prin $k+1$ cifre binare $c_k c_{k-1} ... c_1 c_0$ specificate în tabloul $c[0..k]$.

Cu aceste notaţii precondiţia este $a = c_k 2^k + c_{k-1} 2^{k-1} \dots c_1 2 + c_0$ iar postcondiţia $s = ab$. Proprietatea invariantă este constituită din relaţiile: $\{s = (\sum_{i=0}^{p-1} c_i 2^i)b,\ x = \sum_{i=p}^{k} c_i 2^{i-p},\ y = b2^p\}$. Este uşor de verificat că aceste relaţii sunt satisfăcute înainte de intrarea în ciclu. Prin execuţia liniei 6 relaţiile devin: $\{s = (\sum_{i=0}^{p-2} c_i 2^i)b,\ x = \sum_{i=p-1}^{k} c_i 2^{i-p+1},\ y = b2^{(p-1)}\}$. Prin execuţia liniei 7 se modifică prima relaţie, devenind: $s = (\sum_{i=0}^{p-1} c_i 2^i)b$. Prin execuţia liniei 8, a doua relaţie devine $x = \sum_{i=p}^{k} c_i 2^{i-p}$ iar prin execuţia liniei 9 a treia relaţie devine $y = b2^p$. Prin urmare relaţiile sunt invariante în raport cu ciclul. La părăsirea ciclului valoarea lui x este 0 iar $p = k+1$, astfel că prima relaţie implică postcondiţia.

Finitudinea se demonstrează folosind ca funcţie de terminare pe $t(p) = x_p$.

Problema 10 (S) Să se demonstreze că algoritmul `inversare_sir` descris în continuare realizează inversarea ordinii elementelor din tabloul $x[1..n]$ primit ca parametru.

```
inversare_sir(x[1..n])
1: i ← 0
2: while i < ⌊(n + 1)/2⌋ do
3:    i ← i + 1
4:    x[i] ↔ x[n + 1 − i]
5: end while
6: return x[1..n]
```

Indicaţie. Fie $x_0[1..n]$ conţinutul iniţial al tabloului. Cu această notaţie precondiţia poate fi specificată prin $P = \{x[i] = x_0[i], i = \overline{1,n}\}$ iar postcondiţia prin $Q = \{x[i] = x_0[n+1-i], i = \overline{1,n}\}$. Se poate demonstra că următoarele relaţii $\{i \leq n+1-i,\ x[j] = x_0[n+1-j],\ x[n+1-j] = x_0[j],\ j = \overline{1,i}\}$ sunt invariante în raport cu ciclul **while** iar la ieşirea din ciclu ($i = \lfloor (n+1)/2 \rfloor$) implică postcondiţia.

Problema 11 (S) Identificaţi proprietăţi invariante pentru prelucrările repetitive din algoritmii `alg1` şi `alg2` descrişi în continuare şi stabiliţi ce returnează fiecare dintre ei când este apelat pentru valori naturale nenule.

```
alg1(integer a, b)
integer x, y, z
x ← a
y ← b
z ← 0
while y > 0 do
    z ← z + x
    y ← y − 1
end while
return z
```

```
alg2(integer a, b)
integer x, y, z
x ← a
y ← b
z ← 0
while x ≥ y do
    x ← x − y
    z ← z + 1
end while
return z,x
```

Indicaţie. Notăm cu p contorul prelucrării iterative (p va avea valoarea 0 înainte de intrarea în ciclu şi este incrementat cu 1 la fiecare execuţie a ciclului). Folosind această notaţie (chiar dacă p nu este variabilă explicită în cadrul algoritmului) se observă că pentru `alg1` relaţiile $\{y = b-p,\ z = px,\ x = a\}$ sunt invariante în raport cu prelucrarea repetitivă. La ieşirea din ciclul **while** variabila y are valoarea 0, prin urmare $p = b$ iar $z = px = ba$. Deci algoritmul `alg1` returnează produsul ab. In cazul algoritmului `alg2` relaţiile $\{x = a - pb,\ y = b,\ z = p\}$ sunt invariante. La ieşirea din ciclu $a = z \cdot b + x$ şi $x < y = b$. Aceasta înseamnă că z va conţine câtul împărţirii lui a la b, iar x restul aceleiaşi împărţiri.

Problema 12 (S) Să se demonstreze că algoritmul `adunare` descris în continuare corespunde adunării în baza 2 a două numere reprezentate în binar pe $n + 1$ poziţii.

```
adunare(integer a[0..n], b[0..n])
integer c[0..n + 1], s, report
c[0..n + 1] ← 0
report ← 0
i ← 0
while i ≤ n do
    s ← a[i] + b[i] + report
    c[i] ← s MOD 2
    report ← s DIV 2
    i ← i + 1
end whilec[n + 1] ← report
return c[0..n + 1]
```

Indicaţie. Notând cu $x_{0..i}$ valoarea corespunzătoare tabloului de cifre binare $x[0..i]$ se poate arăta că proprietatea $\{c_{0..i} = a_{0..i-1} + b_{0..i-1}\}$ este invariantă în raport cu ciclul, iar la ieşirea din ciclu implică $c_{0..(n+1)} = a_{0..n} + b_{0..n}$ adică tabloul $c[0..n+1]$ conţine suma valorilor corespunzătoare reprezentărilor binare din $a[0..n]$ şi $b[0..n]$.

Problema 13 (S) Se consideră algoritmul `alg` descris în continuare. Să se identifice o proprietate invariantă corespunzătoare ciclului şi să se stabilească care este efectul algoritmului.

```
alg(real a[1..n])
integer i
i ← 1
while i ≤ n − 1 do
    if a[i] > a[i + 1] then
        a[i] ↔ a[i + 1]
    end if
    i ← i + 1
end while
return a[1..n]
```

Indicaţie. După prima execuţie a corpului ciclului va fi satisfăcută proprietatea $a[1] \leq a[2]$. După a două execuţie a ciclului va fi satisfăcută proprietatea $a[2] \leq a[3]$ (de remarcat faptul că valoarea elementului de pe poziţia 2 nu este neapărat aceeaşi cu cea obţinută după prima etapă a algoritmului ceea ce înseamnă că nu e în mod necesar adevărată afirmaţia că $a[1] \leq a[2] \leq a[3]$ ci doar afirmaţia că $a[3] \geq a[2]$ şi $a[3] \geq a[1]$). Acestea sugerează că după execuţia pasului i al ciclului este adevărată afirmaţia $a[i] = \max_{j=\overline{1,i}} a[j]$. Să demonstrăm că această afirmaţie este într-adevăr un invariant al ciclului. Pentru $i = 1$ este implicit satisfăcută. După execuţia liniei 3 devine $a[i+1] = \max_{j=\overline{1,i+1}} a[j]$. După execuţia liniei 4 devine iar adevărată afirmaţia $a[i] = \max_{j=\overline{1,i}} a[j]$ prin urmare aceasta este o proprietate invariantă a ciclului. La părăsirea ciclului, i va fi n deci se obţine că $a[n] = \max_{j=\overline{1,n}} a[j]$, adică efectul algoritmului este că aduce valoarea maximă a tabloului pe ultima poziţie.

Problema 14 (S) Propuneţi un algoritm care transformă un tablou $a[1..n]$ prin interschimbări de elemente vecine astfel încât valoarea minimă ajunge pe prima poziţie a tabloului. Demonstraţi corectitudinea algoritmului identificând un invariant şi o funcţie de terminare.

Indicaţie. Se parcurge tabloul pornind de la ultimul element şi se compară fiecare element cu predecesorul său. Dacă elementul curent este mai mic decât predecesorul atunci se interschimbă elementele.

Problema 15 (S) Să se demonstreze că algoritmii `cmmdc1` şi `cmmdc2` descrişi în continuare determină cel mai mare divizor comun al numerelor nenule a şi b.

`cmmdc1` (**integer** a, b)	`cmmdc2` (**integer** a, b)
1: **while** $a \neq 0$ **and** $b \neq 0$ **do**	1: **while** $a \neq b$ **do**
2: $a \leftarrow a$ MOD b	2: **if** $a > b$ **then**
3: **if** $a \neq 0$ **then**	3: $a \leftarrow a - b$
4: $b \leftarrow b$ MOD a	4: **else**
5: **end if**	5: $b \leftarrow b - a$
6: **end while**	6: **end if**
7: **if** $a \neq 0$ **then**	7: **end while**
8: $d \leftarrow a$	8: $d \leftarrow a$
9: **else**	9: **return** d
10: $d \leftarrow b$	
11: **end if**	
12: **return** d	

Indicaţie. Dacă notăm cu a_0 şi b_0 valorile iniţiale ale variabilelor a respectiv b atunci precondiţiile sunt $P = \{a = a_0, b = b_0\}$ iar postcondiţia este $Q = \{d = \text{cmmdc}(a_0, b_0)\}$. Pentru ambele variante de algoritm proprietatea invariantă este cmmdc(a, b)=cmmdc(a_0, b_0).

Demonstrarea proprietăţii de invarianţă se bazează pe proprietăţi cunoscute ale celui mai mare divizor comun şi anume, cmmdc(a, b)=cmmdc$(a$ MOD $b, b)$=cmmdc$(a, b$ MOD $a)$ respectiv cmmdc(a, b)=cmmdc$(a - b, b)$ (dacă $a > b$) şi cmmdc(a, b)=cmmdc$(a, b - a)$ (dacă $a < b$). In ceea ce priveşte demonstrarea terminării aceasta se bazează pe doua şiruri strict descrescătoare de numere naturale: $t(p) = \min(a_p, b_p)$ şi $t(p) = |a_p - b_p|$.

Problema 16 (S) Se consideră un tablou $x[1..n]$ care conţine valoarea x_0. Să se demonstreze că: (a) algoritmul `cauta1` determină prima poziţie pe care se află valoarea x_0;(b) algoritmul `cauta2` determină toate poziţiile pe care se află x_0 în tabloul x.

`cauta1` $(x[1..n],x0)$	`cauta2` $(x[1..n],x0)$
$i \leftarrow 1$	$i \leftarrow 1$
while $x[i] \neq x0$ **do**	$m \leftarrow 0$
$\quad i \leftarrow i+1$	**while** $i \leq n$ **do**
end while	$\quad$ **if** $x[i] = x0$ **then**
return i	$\quad\quad m \leftarrow m+1$
	$\quad\quad poz[m] = i$
	$\quad$ **end if**
	$\quad i \leftarrow i+1$
	end while
	return $poz[1..m]$

Indicaţie. Pentru algoritmul `cauta1` se poate folosi ca invariant relaţia $\{x[j] \neq x_0,\ j = \overline{1, i-1}\}$ iar pentru algoritmul `cauta2` $\{poz[k] = x_{i_k},\ k = \overline{1,m}$ (unde $\{i_k,\ k = \overline{1,m}\}$ reprezintă poziţiile din tablou pe care se află valoarea căutată, x_0).

Probleme suplimentare.

1. Se consideră un hol pe care sunt n uşi numerotate de la 1 la n. La început toate uşile sunt închise. Se trece pe hol de n ori de la prima uşă către ultima. La prima parcurgere se deschid toate uşile. La a doua parcurgere se închid uşile numerotate cu valori pare. La a treia parcurgere se schimbă starea uşilor numerotate cu valori care sunt multiplu de 3 s.a.m.d. (la trecerea cu numul i se schimba starea uşilor care au număr un multiplu de i). A schimba starea unei uşi înseamnă a o deschide dacă este închisă şi a o închide dacă este deschisă. Să se stabilească starea uşii i după n treceri.

   Indicaţie. Numărul de scimbări ale stării uşii cu numărul i depinde de numărul de divizori ai lui i. Dacaă i are un număr impar de divizori atunci uşa va fi deschisă, iar dacă i are un număr par de divizori atunci uşa i va fi închisă. Rămâne de stabilit care dintre valorile cuprinse între 1 şi n au un număr par de divizori şi care au un număr impar de divizori.

2. Se consideră o scară cu n trepte. Să se stabilească numărul de moduri în care poate fi urcată scara efectuând paşi de 1 sau 2 trepte.

   Indicaţie. Dacă $n = 1$ atunci există un singur mod. Dacă $n = 2$ atunci există două moduri (se fac doi paşi de câte o treaptă sau un pas de două trepte). Dacă $n = 3$ atunci sunt 3 variante: (1,1,1), (1,2) şi (2,1). Fie $K(n)$ numărul de variante de a urca scara. Ultimul pas efectuat poate fi de o treaptă (în acest caz există $K(n-1)$ variante pentru a se ajunge la treapta $n-1$) sau de două trepte (în acest caz există $K(n-2)$ variante pentru a se ajunge la treapta $n-2$). Prin urmare $K(n) = K(n-1)+K(n-2)$ iar $K(1) = 2$, $K(2) = 2$.

Teme seminar/laborator

1. Algoritm pentru calculul diferenţei a două mulţimi ($D = A \backslash B$ este mulţimea elementelor din A care nu aparţin lui B).

2. Algoritmi pentru evaluarea unui polinom, calculul sumei şi produsului a două polinoame reprezentate prin tablourile termenilor (coeficienţi şi grade).

3. Algoritmi pentru conversia unui polinom din reprezentarea folosind tabloul coeficienţilor în reprezentarea folosind tabloul termenilor şi invers.